

Församlingens sång — vår angelägnaste uppgift.

Vår gällande svenska kyrkohandbok känner en enda art av sång, som är oundgänglig och obligatorisk i våra lagstadgade gudstjänster. Det är församlingens sång. Ingen svensk gudstjänst kan, enligt handboken, hållas utan församlingens hörbara medverkan.

Handboken förutsätter visserligen sång även av prästen och av kören. Men ingendera är oundgänglig. På varje punkt i gudstjänstordningarna, där det anvisas att prästen skall sjunga, står det alternativt: »säger eller sjunger.» Prästen behöver icke med nödvändighet sjunga.

Kören har en ytterst blygsam roll sig tilldelad i den svenska kyrkans gudstjänstordningar. Endast i högmässan antydes dess medverkan. Där man vill och kan sjunga någon kyrklig hymn passande för den innevarande dagen må denna utföras efter trosbekännelsen. Detta är allt vad som säges om körens medverkan i mässan. Hymnen utgör alltså icke någon oundgänglig del av gudstjänsten.

I övrigt anvisar handboken att församlingen skall svara för sången. Församlingen skall sjunga psalmerna likaväl som mässans ordinarium, ja, även svaren i introitusresponsorierna. Till en svensk högmässa, liksom till varje annan agendariskt fastställd svensk gudstjänst, hör, såsom en väsentlig och obligatorisk del, sång av församlingen.

Detta vittnar om en hög uppskattning av församlingssången såsom något omistligt för vårt gudstjänstliv. Det kan ej heller råda någon tvekan om att en sådan värdering av församlingssången är tillbörlig. Församlingssången kan innebära ett kraftigt uppbyggande inslag i gudstjänsten. För prästen och för kyrkomusikern innebär församlingens livfulla och andäktiga medverkan i sången ett incitament av oskattbart värde under utgestaltandet av gudstjänsten. För menigheten själv är en enig och välljudande församlingssång en god hjälp till — ja ett villkor för — trivsel i kyrkan.

Dessvärre är församlingssången icke alltid och allestädes i vårt land vad den borde vara. Här skall icke den gamla, eller återigen nymodiga, klagovisan om den tigande församlingen uppställas. Ej heller skola orsakerna till församlingssångens förfall efterforskas. Icke heller skola vägar till församlingssångens förnyelse i allmänhet anvisas.

Blott ett enda memento skall göras:

Församlingssångens problem har knappast hitintills i det praktiska kyrkomusikaliska förnyelsearbete fått den plats, som tillkommer det.

Därmed är ingalunda sagt att spørsmålet varit förgätet. Korallboksfrågan, som är en viktig del av spørsmålet om församlings-

sången, har tidvis varit hetsigt diskuterad. För tillfället råder någorlunda lugn på den fronten. I varje fall kan diskussionen härvidlag föras tämligen sakligt, till nytta för det hela.

Försök att väcka församlingen till aktivitet i den gudstjänstliga sången ha också gjorts. På några håll har ett aktningvärt arbete utförts genom koralaftnar och dylikt, och på sådant sätt har församlingen fått tillfälle att öva sin sång.

Vid kurser och möten av olika slag ha prästernas och organisternas uppmärksamhet riktats på saken. Vägar hava diskuterats, men i det hela har man tills vidare stannat vid diskuterandet och för övrigt inriktat sitt hopp på att vinna bättre resultat genom skolan — möjligen också genom ungdomskretsen och söndagsskolan. Detta är otvivelaktigt av värde. Men fråga är om icke de antydda vägarna äro alldeles otillräckliga. Både skolan och ungdomskretsen ha så många andra uppgifter sig förelagda och så många andra intressen att tillvarata — alla högst berättigade — att den tid, som står till buds för övande av psalmsång och än mera för övande av mässans ordinarium är alldeles otillräcklig.

Kyrkan behöver taga denna fråga i egna händer. Hon måste finna vägar till menigheten för att giva henne tillfälle att öva den sång, som är henne tilldelad i den svenska gudstjänsten. De många av hennes medlemmar, som hunnit ut ur skolan, och de många som i skolan fingo allenast en knapphändig kunskap i den gudstjänstliga sången, böra erbjudas en möjlighet att inhämta åtminstone så mycken praktisk kunskap i kyrkans sång, att de kunna musikaliskt tillgodogöra sig och deltaga i en högmässa.

En sådan arbetsuppgift skulle innebära ett i hög grad utvidgat program för de kyrkomusikaliskt aktiva kretsarna i vårt land. Uppgiften kan te sig gigantisk, kanske rent av omöjlig att genomföra, så hårt prässade av sitt nuvarande arbete som kyrkomusikens målsmän äro.

Å andra sidan kan den frågan icke undkommas om icke kyrkosångsrörelsen nu är hunnen till en punkt i sin historia då en sådan uppgift måste fattas i sikte.

Rent historiskt sett har det svenska kyrkomusikaliska arbetet i vårt land gått från de trängre till de vidare kretsarna. Förhållandena hava tvingat därtill. Den närmaste uppgiften för de män, som inledde den nuvarande kyrkomusikaliska renässansen i vår kyrka, var att dana ledare för arbetet. Man tog med all rätt sikte på prästerna och organisterna och sökte vinna deras intresse och giva dem fortsatt utbildning och fostran i kyrkomusikaliska ting. Därtill hörde givetvis också att frågorna om församlingssången bragtes på tal vid kurser, diskussioner och i uppsatser. Men i all synnerhet fingo fortbildningskurserna sin karaktär av instruktionskurser för präster och organister.

Ett steg längre har man hunnit de sista tio åren, då de stora skarorna av kyrkokörernas sångare mönstrats till kyrkosångshögtider för stiftet eller för hela landet. Planläggningen av dessa

kyrkosångsfester, det tålmodiga repetitionsarbetet i hemförsamlingen och det flitiga övandet under högtiderna har inneburit ett jättearbete för danandet av en körkultur i vårt land. Därmed har man kommit ett stycke på väg i praktiskt arbete för att få sjungande gudstjänstbesökare. Detta arbete för körernas fostran skall förvisso återverka på församlingssången. I varje fall har kyrkokörernas framväxt inneburit en oerhörd vidgning av kyrkosångsarbets krets.

Männe ej tiden nu är inne att taga det slutliga steget: att taga sikte på menighetens fostran till gudstjänstlig aktivitet. Förutsättningarna därför borde finnas: bland prästerna, i den mån dessa alltmera vakna till medvetande om församlingssångens betydelse för själva gudstjänsten och bland kyrkomusikerna, som med så stor entusiasm och energi tagit upp körernas fostran.

För kyrkosångsrörelsen i dess helhet skulle ett sådant arbete innebära en ny börda, men förvisso också nya möjligheter till förkovran. En medveten och realiserad kontakt med menigheten kan icke i längden undgå att skänka kyrkosångsrörelsens arbetare nya impulser och låta dem känna ny förståelse för deras strävanden från församlingsmedlemmarnas sida.

Huru programmet skulle utformas skall här icke diskuteras. Vägarna måste sökas, metoderna prövas ut. Kanske kunna koralaftnar bryta marken. Ur deras tillfälligt sammansatta deltagarskara kunde törhända vinnas män och kvinnor, som i studiecirkel eller aftonskolor ville vinna en mera ingående praktisk kunskap i kyrkans heliga sång. Koralveckor för gemene man skola förvisso kunna visa sig vara en tacksamt mottagen ny form av kyrklig samvaro. Stiftsmöten, kyrkorådsdagar o. d. kunde ge arbetet ett gott handtag icke blott eller främst genom föredrag, men framför allt genom övande av psalmsång. Skola medarbetarna i det sålunda vidgade arbetet bli tillräckligt många torde slutligen en kyrkomusikalisk folkhögskola icke kunna undvaras, där undervisningen helt toge sikte på uppgiften att skapa medhjälpare som i ungdomskretsarna, i söndagsskolan och eljest kunde fullfölja uppfostringsarbetet.

Uppgiften kan te sig överväldigande. Men betydelsen av en sådan kraftyttring från den kyrkomusikaliska rörelsens ledning skulle knappast kunna övervärderas. Arbetet på skapande av en sjungande församling, hitintills knappast klart fattat i sikte i den evangeliska kyrkan, bleve ett arbete som komme att återverka på hela vårt gudstjänstliv.

Samtidigt vore det ett arbete på höjande av den allmänna musikkulturen. Ty den i vårt folk vanligaste och mest brukade unisona sången är dock den gudstjänstliga psalmsången. Att höja den innebär ett steg i riktningen mot målet att göra vårt folk till ett sjungande folk.

Arthur Adell.